

Πρόγραμμα «Αττική: 2014» - Με το φερετζέ της «περιβαλλοντικής» και «χωροταξικής ευαισθησίας», παραδίδεται η Αττική στα μονοπώλια

Τους προηγούμενους μήνες η πολιτική ηγεσία του ΥΠΕΚΑ έδωσε στη δημοσιότητα τις σκέψεις της για το περίφημο πλαίσιο «Αττική 2014», καθώς και για το νέο Ρυθμιστικό Σχέδιο της Αττικής. Για τα ζητήματα του χωροταξικού και πολεοδομικού σχεδιασμού έχουμε πολλές φορές μιλήσει και από αυτή τη σελίδα. Έχουμε τονίσει ότι πίσω από τον τίτλο «χωροταξία-πολεοδομία» περιέχονται οι γενικές κατευθύνσεις και στρατηγικές που θα εφαρμοστούν τα επόμενα 15 χρόνια και αφορούν τομείς, όπως των **μεταφορών, του τουρισμού, της ενέργειας, του αγροτικού τομέα, της πολεοδόμησης, της βιομηχανίας, της διοικητικής δομής της περιφέρειας Αττικής, του περιβάλλοντος κ.ά.** Κατά συνέπεια, ο τίτλος “χωροταξικό” καλύπτει ένα μέρος μόνο από την πραγματική σημασία του συγκεκριμένου πλαισίου το οποίο θίγει, στην ουσία, το σύνολο της κυβερνητικής πολιτικής.

Από την άλλη και η γενικολογία δε συνεπάγεται απουσία πολιτικής στόχευσης. Οι γενικόλογοι στόχοι πρέπει να αντιμετωπιστούν σε άρρηκτη σύνδεση με τα υπόλοιπα εργαλεία πολιτικής της αστικής τάξης για την προώθηση των άμεσων και μακροχρόνιων σχεδιασμών της και όχι αφηρημένα και αποσπασματικά. Η παρατήρηση αυτή αποκτά ιδιαίτερη σημασία, αν συνδυαστεί με τη διαπίστωση ότι τα επιτελεία της αστικής τάξης σε αυτή τη δεύτερη προσπάθεια (μετά το σχέδιο του ΡΣΑ που είχε παρουσιάσει το ΥΠΕΧΩΔΕ επί ΝΔ και υπουργίας Σουφλιά) έχουν πάρει υπόψη τους μια σειρά πλευρές της κριτικής που δέχθηκαν και προχωρούν σε επικοινωνιακούς ελιγμούς, προκειμένου η προώθηση των βασικών κατευθύνσεων και στοχεύσεων της αστικής πολιτικής να γίνει με το «προκάλυμμα» της «ικανοποίησης των αναγκών των πολιτών και του περιβάλλοντος». Ας δούμε ορισμένα χαρακτηριστικά παραδείγματα:

- Όταν π.χ. τα κείμενα του ΥΠΕΚΑ κάνουν λόγο για έργα βελτίωσης των υποδομών στο οδικό δίκτυο ή στις δημόσιες συγκοινωνίες και για την προτεραιότητα των μέσων σταθερής τροχιάς (μετρό, τραμ κλπ.), δεν πρέπει να ξεχνάμε ότι υπονοεί έργα ΣΔΙΤ, συμβάσεις παραχώρησης κλπ., έργα που τελικά και δυσανάλογα μικρή σχέση έχουν με την πραγματική ιεράρχηση των λαϊκών αναγκών και το κόστος τους θα βαρύνει υπέρογκα για μια ακόμα φορά τις λαϊκές οικογένειες.
- Ομοίως, οι αναφορές στην ανάπτυξη της αγροτικής οικονομίας στην περιφέρεια Αττικής σε οργανωμένους υποδοχείς δε μπορεί παρά να αξιολογηθεί στο έδαφος των δεσμεύσεων της ΚΑΠ και της πολιτικής της ΕΕ για τη συρρίκνωση του αγροτικού πληθυσμού και την ανάπτυξη μεγάλης κλίμακας καπιταλιστικών εκμεταλλεύσεων στον αγροτικό τομέα. Είναι επομένως μια πολιτική που αποσκοπεί στη θωράκιση των συμφερόντων όχι της φτωχομεσαίας αγροτιάς της Αττικής, αλλά των μονοπωλίων και των μεγαλοαγροτών.
- Όταν στο κείμενο γίνεται λόγος για «ισόρροπη χωρική ανάπτυξη» αυτό δε μπορεί να συγκαλύψει την αλήθεια ότι η ανισομετρία (κλαδική, χωρική κλπ.) είναι γενικός και απόλυτος νόμος του καπιταλιστικού τρόπου παραγωγής. Η καπιταλιστική αναρχία στην παραγωγή είναι αναγκαία πλευρά της αναπαραγωγής του κεφαλαίου και της θωράκισης της κερδοφορίας του – το ίδιο ασφαλώς ισχύει για την «προστασία του περιβάλλοντος, του πολιτισμού» κλπ.
- Όταν στις τοποθετήσεις γίνεται λόγος για την αντιμετώπιση του κοινωνικού αποκλεισμού και τη μείωση των κοινωνικών ανισοτήτων π.χ. μέσα από τις αναπλάσεις των υποβαθμισμένων περιοχών της Αττικής (Αγ. Παντελεήμων, Πλατεία Αττικής, Αγ. Νικόλαος κλπ.), στην πράξη επιχειρείται μια ιδεολογική αντιστροφή της πραγματικότητας: η περιβαλλοντική και βιοτική υποβάθμιση είναι αποτέλεσμα της όξυνσης της ταξικής πόλωσης, της γιγάντωσης των κοινωνικών ανισοτήτων και όχι αιτία τους. Τις κοινωνικές ανισότητες τις δημιουργεί και τις διευρύνει ο καπιταλιστικός δρόμος ανάπτυξης. Παραφράζοντας το γνωστό ποίημα του Μπρεχτ, θα λέγαμε σήμερα ότι «η καπιταλιστική κρίση σκοτώνει ό,τι άφησε όρθιο η καπιταλιστική ανάπτυξη»...

Άλλωστε, στα ίδια τα κείμενα του προγράμματος «Αττική 2014» καθίστανται εξ αρχής σαφείς οι βασικές στοχεύσεις του ΝΡΣΑ. Πρώτος-πρώτος «φιγουράρει» ο στρατηγικός στόχος για: «ισόρροπη, κοινωνικά δίκαιη και περιβαλλοντικά βιώσιμη ανάπτυξη, βελτίωση της ανταγωνιστικότητας και ενίσχυση του ρόλου της Αθήνας ως μεσογειακής και ευρωπαϊκής μητρόπολης». Και, για να μην υπάρξει η παραμικρή δυνατότητα παρερμηνείας, ο στόχος αυτός «αναλύεται» σε άλλο σημείο, μιλώντας για «προώθηση πολιτικών βιώσιμης οικονομικής ανάπτυξης και ενίσχυσης της ανταγωνιστικότητας και του διεθνούς ρόλου της Αθήνας» και «εξειδικεύεται» σε κατευθύνσεις όπως: «η προώθηση στρατηγικών για την ανάπτυξη καινοτομίας σε τομείς όπως ο πολιτισμός, η εκπαίδευση, η υγεία, η επιχειρηματικότητα, η έρευνα [...] η υποστήριξη της επιχειρηματικής και παραγωγικής δυναμικής με την εξασφάλιση κατάλληλων επιχειρηματικών ζωνών που θα ανταποκρίνονται σε όλους τους τύπους ζήτησης και θα διασφαλίζουν παράλληλα την περιβαλλοντική βιωσιμότητα». Με σαφήνεια στις τοποθετήσεις αυτές δηλώνεται η προσήλωση της κυβέρνησης στη **λογική της ανταγωνιστικότητας** που αποτελεί τον πυρήνα της Στρατηγικής της Λισσαβόνας και στη χρησιμοποίηση της χώρας ως πύλης για τη διείσδυση του μονοπωλιακού κεφαλαίου της ΕΕ στην περιοχή των Βαλκανίων, σύμφωνα και με τα σχέδια χωρικής ανάπτυξης που έχουν συναποφασιστεί στις Βρυξέλλες από όλες τις κυβερνήσεις της ΕΕ, μαζί και τις ελληνικές της ΝΔ και του ΠΑΣΟΚ.

Στις παραπάνω αυτές γενικές κατευθύνσεις, το πρώτο βασικό πολιτικό σχόλιο που μπορεί και πρέπει να γίνει, είναι ότι αναδεικνύουν σε όλη της την αποκρουστική «μεγαλοπρέπεια» την ταξικότητα της πολιτικής της ΕΕ για το περιβάλλον και την οργάνωση του κοινωνικού χώρου. Ας δούμε μερικές πλευρές:

- Η έννοια της πόλης, καταρχήν, δεν είναι ενιαία και ταξικά ουδέτερη. «Πόλη» είναι και η Εκάλη και το Παλαιό Ψυχικό, «πόλη» και το Αιγάλεω, το Πέραμα και το Κερατσίνι. Ακόμα και αν υποθέσουμε ότι τα εξωτερικά όρια του οικιστικού ιστού θα παραμείνουν περίπου σταθερά, είναι φανερό ότι η «συμπαγής πόλη» στην Εκάλη σημαίνει φαρδιούς δρόμους με καταπράσινες αλέες, ενώ στο Πέραμα, απλώς σημαίνει πολυκατοικίες μεγαλύτερου ύψους, όπου στοιβάζονται μεγαλύτερες μάζες εργαζόμενων. Είναι απλώς κακόγουστο ανέκδοτο το να πιστεύει κανείς ότι η εφαρμογή της «συμπαγούς πόλης» θα οδηγήσει σε αποφόρτιση των οικιστικά κορεσμένων λαϊκών συνοικιών, προς τις «αναβαθμισμένες». Άλλωστε, η ανισομετρία στις αξίες της γης, αποτυπώνει παραστατικότερα και την ταξικότητα της κατανομής του πληθυσμού των σύγχρονων καπιταλιστικών μητροπόλεων.
- Η ταξικότητα φαίνεται ανάγλυφα και στην ιεράρχηση των προτεραιοτήτων για τη δημόσια κατασκευαστική δραστηριότητα. Ούτε η λαϊκή κατοικία, ούτε η αντισεισμική θωράκιση, ούτε η αντιπλημμυρική προστασία – που είναι οι βασικές και κύριες λαϊκές ανάγκες – είναι «επιλέξιμες» για την αστική τάξη: τα λαϊκά στρώματα που ζουν π.χ. στα μπαζωμένα ρέματα, μπορούν να πλημμυρίζουν ή να χάνουν τα σπίτια (και τις ζωές τους ενίοτε) από «ακραία φυσικά φαινόμενα», αλλά μπορούν θαυμάσια να περιοριστούν σε κανένα παγκάκι, καμιά πρασιά στους εσωτερικούς πεζόδρομους των ενοποιημένων ανά 4 οικοδομικών τετραγώνων κλπ. κι αυτό είναι όλο. **Ακόμα όμως κι αυτές τις γλίσχρες παρεμβάσεις, τα λαϊκά στρώματα θα τις πληρώσουν με το υστέρημά τους!** Οι πόροι για τη χρηματοδότηση των περισσότερων από τις «παρεμβάσεις μικρής κλίμακας» θα προέλθουν από το νυν ΕΤΕΡΠΣ και σύντομα «Πράσινο ταμείο» που θα εισπράττει τα πρόστιμα των ημιϋπαίθριων χώρων και άλλων παρόμοιων «αυθαιρεσιών», τα οποία θα πληρώνουν οι μικροϊδιοκτήτες και όχι οι μεγαλοκατασκευαστές (που ευθύνονται άμεσα) και το κράτος που ενισχύει με πακτωλούς δις. τα μονοπώλια.
- Την ίδια στιγμή που στο κέντρο της Αθήνας θα υπάρχει η εικόνα της «τάξης» και της «ευπρέπειας», όπως απαιτεί η αστική τάξη για την πρωτεύουσά της, το ίδιο φροντίζει η τελευταία και για τα «φιλέτα» γης στο λεκανοπέδιο, που την ενδιαφέρουν. Το εργαλείο, εδώ, είναι οι περίφημες «Παρεμβάσεις Μητροπολιτικού Χαρακτήρα», δηλαδή η δυνατότητα παράκαμψης και αυτών ακόμα των προβλέψεων των πολεοδομικών σχεδίων και των όποιων μηχανισμών ελέγχου, βάσει μηχανισμών απευθείας εγκρίσεων από την κυβέρνηση – επενδύσεις fast track τις ονόμασε ο «ειδήμων» σε τέτοια projects, κ. Παμπούκης. Το πιο κλασσικό παράδειγμα, ασφαλώς, είναι οι Ολυμπιακές Εγκαταστάσεις, οι οποίες διόλου τυχαία φιγουράρουν σε περίοπτη θέση ως «περιοχές μητροπολιτικών παρεμβάσεων», μαζί με άλλα «φιλέτα», όπως ο Φαληρικός όρμος, το παλιό αεροδρόμιο του Ελληνικού κλπ. **Ήδη βέβαια είναι γνωστή η συμφωνία-μαμούθ με το Κατάρ για επενδύσεις 5 δις. Ευρώ στην περιοχή, για κατασκευή υπερπολυτελούς ξενοδοχείου, καζίνο(!), ιδιωτικής μαρίνας (!), ιδιωτικού αεροδρόμιου(!) και άλλων «πολιτιστικών υποδομών», με την οποία χαρίζεται στα μονοπώλια μια έκταση-πνεύμονας για να γίνει χώρος αναψυχής των μεγαλοκαπιταλιστών...**
- Η υποκρισία της «περιβαλλοντικής ευαισθησίας» της αστικής τάξης, φαίνεται και στο ότι την ίδια στιγμή, με το Χωροταξικό Πλαίσιο για τον Τουρισμό που ισχύει και εφαρμόζεται και στην περίπτωση της Αττικής, προκρίνεται η «διαφοροποίηση του τουριστικού προϊόντος της Αττικής», η ενίσχυση της τουριστικής υποδομής (με την

ανάπτυξη «θεματικού» και «εναλλακτικού» τουρισμού), με υποκριτικό κριτήριο «τη φέρουσα ικανότητα των φυσικών και ανθρωπογενών συστημάτων», η οποία στον καπιταλισμό καθορίζεται πάντα από τις ανάγκες κερδοφορίας του κεφαλαίου. Πρακτικά, δεν υπάρχει σχεδόν καμία περιοχή στην οποία να μη δίνεται η δυνατότητα χρήσεων γης για επιχειρηματικούς σκοπούς, ακόμα και στις περιοχές που χαρακτηρίζει ως «υψηλής προστασίας». Η οξύτητα της επίθεσης της μεγάλης εργοδοσίας απέναντι στο ταξικό συνδικαλιστικό κίνημα στους κλάδους των ξενοδοχείων, του επισιτισμού κλπ., πέραν της αυτονόητης σχέσης της με τη γενικότερη όξυνση της ταξικής πάλης, πρέπει να ιδωθεί και από αυτή την πλευρά.

- Σε στενή και άρρηκτη σχέση με το σχεδιασμό για το νέο διοικητικό χάρτη της Αττικής στα πλαίσια του «ΚΑΛΛΙΚΡΑΤΗ», μεγάλο μέρος της υλοποίησης του προγράμματος θα περάσει μέσα από τους νέους δήμους. Με δεδομένο ότι οι κατευθύνσεις των υπερκείμενων επιπέδων χωροταξικού και πολεοδομικού σχεδιασμού δεσμεύουν τα υποκείμενα, βάσει του νομοθετικού πλαισίου, η όποια τελική μορφή της εμπλοκής των ΟΤΑ στο πρόγραμμα θα υποτάσσεται στο κύριο στοιχείο, που είναι η θεσμική διασφάλιση της πλήρους ενσωμάτωσής τους στην προώθηση των κατευθύνσεων ΕΕ-ΔΝΤ και της άρχουσας τάξης.

(συνεχίζεται σε επόμενα τεύχη)